

**ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ.Σ.Ε.Ε**

**Έργο: «Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κοινωνική ενσωμάτωση μιας μείζονος κοινωνικά ευάλωτης ομάδας: ψυχολογικό προφίλ/ ψυχοπαθολογία, προφίλ δεξιοτήτων, διάγνωση αναγκών και ανάπτυξη προγραμμάτων για την κατάρτιση-reskilling και την ψυχολογική υποστήριξη προς την επαν-ενσωμάτωση των «νέων ανθρώπων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs)» (Πράξη 3757)
EEA GRANTS/ GR07- 3757**

Υποέργο 1: Αυτεπιστασία ΚΑΝΕΠ/ ΓΣΕΕ

Παραδοτέο

Π5.1.3. Μέθοδοι διδασκαλίας

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**

Η παρούσα μελέτη-παραδοτέο με τίτλο «**Παραδοτέο Π5.1.3 Μέθοδοι διδασκαλίας**» πραγματοποιείται στα πλαίσια του Υποέργου 1: «Υποέργο 1: Αυτεπιστασία ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ» και της Πράξης «Έρευνα και ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κοινωνική ενσωμάτωση μιας μείζονος κοινωνικά ευάλωτης ομάδας: ψυχολογικό προφίλ/ ψυχοπαθολογία, προφίλ δεξιοτήτων, διάγνωση αναγκών και ανάπτυξη προγραμμάτων για την κατάρτιση-reskilling και την ψυχολογική υποστήριξη προς την επανενσωμάτωση των νέων ανθρώπων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (Neets)» και αποτελεί μέρος του Π5.1. «Ολοκληρωμένο πρόγραμμα στοχευμένης και βασισμένης στις ικανότητες, κατάρτισης-reskilling (ανά ταξινομική κατηγορία των Neets, βασισμένη στο προφίλ δεξιοτήτων τους)» το οποίο περιλαμβάνει 4 πακέτα: Π5.1.1. Μαθησιακοί στόχοι, Π5.1.2. Εκπαιδευτικό υλικό, Π5.1.3, Μέθοδοι διδασκαλίας, Π5.1.4. Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

Στόχος του συγκεκριμένου **πακέτου Π5.1.3 Μέθοδοι Διδασκαλίας**, είναι η πρόταση μιας μεθόδου διδασκαλίας, η οποία προκύπτει από τη συναρμογή εκείνων των εκπαιδευτικών μεθόδων, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για τη πραγμάτωση του εκπαιδευτικού υλικού για το διαφοροποιημένο κοινό του έργου, την ομάδα NEETS (νέοι άνθρωποι εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης), τα χαρακτηριστικά της οποίας περιγράφονται στο Π.4.1¹. Με δεδομένο το παραπάνω είναι σημαντικό στη συνέχεια να παρουσιαστούν ορισμένες θεωρητικές αρχές που καθόρισαν την επιλογή των συγκεκριμένων μεθόδων.

Ο όρος ‘μέθοδοι διδασκαλίας’, ως ζητούμενο του παρόντος παραδοτέου, αναφέρεται στον τρόπο που χρησιμοποιείται μια μέθοδος προκειμένου να επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος

¹ Υπενθυμίζεται ότι στο παραδοτέο «Π.4.1. Αναφορά ευρημάτων ημι-δομημένων συνεντεύξεων», σημειωνόταν ότι από την επεξεργασία των διαθέσιμων εμπειρικών δεδομένων διακρίνονται δύο τουλάχιστον προφίλ ανάμεσα σε όσους κατατάσσονται στην κατηγορία των NEETS. Ειδικότερα, το πρώτο προφίλ «αφορά όσες/ους έχουν αποκτήσει πανεπιστημιακό τίτλο. Αυτοί συνήθως δηλώνουν ότι επιδιώκουν, με ένα βαθμό απροσδιοριστίας είναι αλήθεια, να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές σπουδές ως τρόπος παράτασης της διαδικασίας εξεύρεσης εργασίας ή ως επιδίωξη απόκτησης προσθέτων προσόντων. Σε κάθε περίπτωση η εικόνα που αναδύεται είναι προσώπων που βρίσκονται σε μία μεταβατική κατάσταση αναφορικά με την εξεύρεση εργασίας, με κάποιες προοπτικές να την εξασφαλίσουν» (σελ. 51). Απ’ αυτή την άποψη, τα πρόσωπα που εντάσσονται σε αυτό το προφίλ δεν μπορούν να θεωρηθεί ότι τα καλύπτονται ουσιαστικά από τον προσδιορισμό NEETS. Συνεπώς τα όσα αναφέρονται στο Π5.1.3 (μέθοδοι διδασκαλίας) δεν τους αφορά.

στόχος. Η επιλογή μιας μεθόδου θα πρέπει να στηρίζεται σε βασικές παιδαγωγικές και επιστημονικές μεθόδους.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχουν ορισμένες αρχές της διδασκαλίας, οι οποίες λήφθηκαν αρχικά υπόψη στο εν λόγω παραδοτέο, όπως *η αρχή της εποπτείας* (ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων), *η αρχή της αυτενέργειας* (αυτόνομη ενέργεια του μαθητή), *η αρχή της ατομικότητας* (κάθε μαθητής αποτελεί μια ιδιαίτερη προσωπικότητα), *η αρχή της κοινωνικότητας* (οικογένεια, γειτονιά, σχολείο), *η αρχή της επικαιρότητας* (επίκαιρο μάθημα με παραδείγματα), *η αρχή της συνολικότητας* (μαθητές ως σύνολο), *η αρχή της μεταβλητότητας* (πρόβλεψη επιπλέων λύσεων), *η αρχή της αλληλεξάρτησης* (σχέσεις και συσχετισμοί μεταξύ γεγονότων και ατόμων),

Από την άλλη υπάρχουν διάφορες μορφές διδασκαλίας, οι οποίες δομούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες (α) στις κοινωνικές, οι οποίες ρυθμίζουν τις σχέσεις των συμμετεχόντων (μετωπική, συνεργασίας δύο ατόμων, συνεργασία σε μικρές ομάδες, ατομικές) και (β) στις διδακτικές, με βασικούς παράγοντες τον εκπαιδευτικό, το μαθητή και την ύλη, από τις οποίες έχουν επιλεγεί και οι δύο με έμφαση όμως στις κοινωνικές.

Επιπλέον, ως προς είδη μεθόδων έχουμε (α) τη δογματική μέθοδο (μαθητής απόλυτα εξαρτημένος από το δάσκαλο), (β) την κριτική (οικοδόμηση της γνώσης, είδος και ποιότητα γνώσης, διαλεκτική και διαλογική επικοινωνία), (γ) τη δασκαλοκεντρική (με επίκεντρο το δάσκαλο), (δ) τη μαθητοκεντρική (κέντρο ο μαθητής και ο δάσκαλος με ρόλο συμβούλου), (ε) την προγραμματισμένη διδασκαλία (αυτοματοποίηση της διδασκαλίας), (στ) τη διαφοροποιημένη (στην οποία η διδασκαλία προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε μαθητή, προσωπικότητα, ρυθμός μάθησης), και (ζ) την ερωτηματικά εξελισσόμενη διδασκαλία (διατύπωση ερωτήσεων κυρίως από τον εκπαιδευτικό).

Η επιλογή του είδους της μεθόδου που θα υιοθετηθεί, με βάση τις παραπάνω ιδιαιτερότητες των μεθόδων, συνάδει και με τη θεωρία για την εκπαίδευση ενηλίκων και ιδιαίτερα την υποστήριξη και επιμόρφωση ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Είναι γνωστό ότι η εκπαίδευση ενηλίκων είναι μια απαιτητική διαδικασία, η οποία προϋποθέτει προσεκτικό σχεδιασμό και επαρκή κατανόηση των αναγκών των ατόμων για τα οποία προορίζονται οι εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις.

Βασικές προϋποθέσεις για την μάθηση στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι η προώθηση της ενεργητικής συμμετοχής και η αξιοποίηση των εμπειριών και γνώσεων που διαθέτουν

παράλληλα με τον ιδιαίτερο τρόπο που μαθαίνει καθένας. Προφανώς, στην παραπάνω πορεία μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων προκύπτουν συχνά εμπόδια, τα οποία δεν έχουν να κάνουν τόσο με την οργάνωση των προγραμμάτων ή τους περιορισμούς των εκπαιδευομένων (κοινωνικούς ή χρόνου). Τα προβλήματα, με βάση τη βιβλιογραφία της εκπαίδευσης ενηλίκων και της εκπαίδευσης των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, προκύπτουν κυρίως από τις αντιδράσεις των εκπαιδευομένων είτε ως προς τις γνώσεις και αξίες που ήδη έχουν εσωτερικεύσει και εμμένουν είτε από ψυχολογικούς παράγοντες (χαρακτηριστικά προσωπικότητας, άγχος), γεγονός που τους οδηγεί σε μηχανισμούς άμυνας και παραίτησης από την εκπαίδευση.

Στο σημείο αυτό, λοιπόν, αναδύονται μια σειρά από ερωτήματα αναφορικά με τις μεθόδους διδασκαλίας και τις τεχνικές πάνω στις οποίες θα δομηθεί ένα πρόγραμμα για την ομάδα των NEETS, τα χαρακτηριστικά της οποίας έχουν παρουσιαστεί στο Π.4.1.

Τα ερωτήματα αναφορικά με τη υιοθέτηση της καταλληλότερης μεθόδου για το εν λόγω κοινό είναι πολλά, όπως (α) ποιες τεχνικές θα επιλέξει ο εκπαιδευτής σε κάθε περίπτωση όταν έχει να αντιμετωπίσει διαφορετικό κοινό και διαφορετικό στόχο; (β) πως θα συνδυάσει διάφορες μεθόδους προκειμένου να έχει αποτελεσματικότερη μάθηση; (γ) ποιες θα είναι οι εναρκτήριες μέθοδοι προκειμένου να διασφαλιστεί το μαθησιακό συμβόλαιο; (δ) με ποια κριτήρια θα επιλέξει την κάθε μέθοδο και πόσο αποτελεσματική θα είναι για τους NEETS;

Προφανώς, λοιπόν, προκύπτει ότι η επιλογή των μεθόδων είναι καθοριστική για τη μάθηση, καθώς πρόκειται για τον τρόπο εκείνο με τον οποίο ο εκπαιδευτικός *επικοινωνεί* τη γνώση στον εκπαιδευόμενο. Έτσι, μια εισήγηση που δεν περιέχει δυνατότητα συζήτησης, χρόνο για ομιλία, ευκαιρία για συμμετοχή, που δεν συνδέει την εμπειρία των εκπαιδευομένων με το ζητούμενο, είναι μια ρηχή εισήγηση (Brookfield St., 1986), όμως θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει μια εναρκτήρια σύντομη εισαγωγή στο θέμα όταν χρησιμοποιείται με φειδώ από τον εκπαιδευτή και συνδυαστικά με άλλες μεθόδους.

Με βάση τα παραπάνω, η προτεινόμενη μέθοδος διδασκαλίας για το κοινό του εν λόγω έργου λαμβάνει υπόψη της: (α) θεωρίες που αφορούν τη μάθηση των ενηλίκων καθώς και τη μεθοδολογία σχεδιασμού και διδασκαλίας διδακτικών ενοτήτων στο πλαίσιο της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος 2003), (β) τη διαφοροποιημένη μάθηση λόγω του

διαφορετικού κοινού και (γ) τη μαθητοκεντρική μέθοδο, καθώς αρχή αυτής της μεθόδου είναι η απόλυτη και συνειδητή συμμετοχή του μαθητή σε όλη τη διαδικασία μάθησης.

Ο παραπάνω συνδυασμός θεωρητικών εργαλείων και μεθόδων κρίθηκε αναγκαίος για το παρόν παραδοτέο, καθώς αποτελεί μια σύγχρονη και αναγκαία επιλογή, η οποία δεν καλύπτει τυποποιημένα σχήματα αλλά ξεπερνά την έννοια της σχολικής αίθουσας και οδηγεί σε νέους ορίζοντες τους εκπαιδευόμενους. Η προτεινόμενη συνδυαστική μέθοδος διδασκαλίας οδηγεί το άτομο μέσα στη ζωή, στην κοινωνία, στην εργασία και στον προσωπικό αναστοχασμό μέσα από την προώθηση των ομάδων εργασίας και τη διδασκαλία που στηρίζεται στην εργασία πυρηνικών ομάδων (εργασία ανά δύο, ή με το διπλανό) αλλά και άλλων υποστηρικτικών τεχνικών, οι οποίες παρουσιάζονται στη συνέχεια με ορισμένα παραδείγματα χρήσης.

Θεωρία και πράξη στη διδασκαλία είναι απόλυτα συνδεδεμένες. Συνεργατική διδασκαλία, διαλεκτική πορεία προς τη γνώση, δραματοποίηση, κριτική και δημιουργική σκέψη μέσω της ανακάλυψης, μέθοδος project, επίλυση προβλημάτων, ερμηνευτική, διεπιστημονική, διαθεματική προσέγγιση, ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, αλλά και δάσκαλος εμπυχωτής, οδηγούν σε μια διαφοροποιημένη διδασκαλία ολιστικής υποστήριξης του ψυχισμού και των ιδιοτεροτήτων του εκπαιδευομένων.

Στο παραπάνω εκπαιδευτικό μεθοδολογικό πλαίσιο με εύρος διδακτικών επιλογών στο πλαίσιο της σύνθεσης και της δημιουργίας, ο εκπαιδευτής συνειδητοποιεί και ενεργοποιεί τις αναξιοποίητες δυνατότητές του προς όφελος του εκπαιδευόμενου.

Είναι γνωστό ότι ο ενήλικας δεν μαθαίνει κάτω από οποιαδήποτε προϋπόθεση. Κυριότερες προϋποθέσεις για τη εκπαίδευση ενηλίκων είναι ότι ο ενήλικος μαθαίνει όταν (α) καταλαβαίνει, (β) η εκπαίδευσή του έχει άμεση σχέση με την καθημερινότητά του, (γ) αντιλαμβάνεται, κατανοεί και αποδέχεται τους στόχους του προγράμματος, (δ) ενεργεί και εμπλέκεται, (ε) ο εκπαιδευτής γνωρίζει να αξιοποιεί τα αποτελέσματα της επιτυχίας και αποτυχίας του, (στ) νιώθει ενταγμένος σε μια ομάδα, (ζ) το μαθησιακό περιβάλλον ευνοεί τη συμμετοχή.

Είναι γεγονός ότι οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην εκπαίδευση ενηλίκων, οι οποίες καθορίζουν και την κατάρτισή του, υπερβαίνουν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οπότε, η κατάρτισή του καλύπτει ένα εύρος εκπαιδευτικών αναγκών από μη επαγγελματικές,

επαγγελματικές, γενικές, τυπικές έως μη τυπικές ανάγκες και έχει συλλογικό σκοπό. Στη βάση των παραπάνω, το αίτημα για ενεργητική συμμετοχή των συμμετεχόντων προβάλλει ως αναγκαίο, παράλληλα με τις μεθόδους και τεχνικές που θα υιοθετηθούν προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να έχουν το μέγιστο αποτέλεσμα στο πλαίσιο μιας διαφοροποιημένης μεθόδου.

Τα βασικότερα θέματα που πιθανά να δημιουργήσουν μαθησιακά εμπόδια στα μέλη της εν λόγω ομάδας και να δυσχεράνουν τη δράση του εκπαιδευτή είναι, πέραν των άλλων που έχουν περιγραφεί στο Π.4.1, και θέματα μειωμένης αυτοεκτίμησης, ανασφάλειας, απογοήτευσης, αλλά και αρνητικές εμπειρίες των εκπαιδευομένων, καθώς επίσης έλλειψη πληροφόρησης σε σχέση με τις δυνατότητες αξιοποίησης γνώσεων και εμπειριών.

Έτσι, προτείνεται ο εισηγητής να αφιερώνει λιγότερο χρόνο στην εισήγηση, ως τεχνική, και να αφιερώνει περισσότερο χρόνο σε ενεργητικές τεχνικές όπως ο καταιγισμός ιδεών, η εργασία σε ομάδες, η προσχεδιασμένη εργασία, η μελέτη περίπτωσης, το παιχνίδι ρόλων, ο διάλογος, οι οποίες εμπλέκουν τους εκπαιδευόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και σε συνθετικές μεθόδους.

Η φιλοσοφία της μαθητοκεντρικής μεθόδου έχει ως σκοπό να προσφέρει στον μαθητή τις απαραίτητες γνώσεις και να τον κάνει να επεκτείνει και να γενικεύει τις γνώσεις του στη βάση τεσσάρων αξόνων: (α) τι πρέπει να μαθαίνει ο μαθητής, (β) τι ενδιαφέρεται να μάθει, (γ) τι μπορεί να μαθαίνει, (δ) πως και πότε πρέπει να το μαθαίνει.

Επιπλέον, ο συνδυασμός των παραπάνω μεθόδων-τεχνικών προκρίνεται ως απαραίτητος για την εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς οι ενήλικες 'βαριούνται' εύκολα. Παράλληλα, για την ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της μάθησης είναι σημαντική και η ανοικτή συμπεριφορά του εκπαιδευτή προσανατολισμένη στις ανάγκες της ομάδας του, με τις παραπάνω συνδυαστικές τεχνικές. Ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί τη δραστηριότητα των μαθητών και τους καθοδηγεί μόνο αν το ζητήσουν, ενώ τους ενθαρρύνει να εκφράζουν τις απόψεις τους, να παίρνουν μέρος σε συζήτηση και δίνει τη δυνατότητα να επιλέξουν το πλάνο εργασίας. Ο εκπαιδευτικός, δηλαδή, δεν τηρεί μια αυστηρά οργανωμένη διδασκαλία με προκαθορισμένη πορεία αλλά το μοντέλο διδασκαλίας κατατάσσεται σε ένα μη σταθερό μοντέλο, όπου έχουν ληφθεί υπόψη όλοι οι απρόβλεπτοι παράγοντες διδασκαλίας και οι εκάστοτε παρεκκλίσεις έχουν προβλεφθεί από τους σχεδιαστές. Τα ασταθή μοντέλα

διδασκαλίας αφορούν μοντέλα προσωπικών χαρακτηριστικών, κοινωνικών δεξιοτήτων, αγωγής συμπεριφοράς.

Έτσι, η δημιουργία ενός σύνθετου μαθησιακού περιβάλλοντος είναι ουσιώδης για το εν λόγω μαθησιακό κοινό. Προτείνεται λοιπόν, μια μέθοδος διαφοροποιημένης διδασκαλίας βασισμένη στην υπόθεση ότι το άτομο οικοδομεί τη γνώση με την ενεργό συμμετοχή του στη γνωστική διαδικασία, η οποία προκύπτει από την πραγματική ζωή. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να αναζητούν σε ομάδες, λύσεις και τρόπους σε πραγματικά προβλήματα και μέσα από τη συνεργασία να βοηθά ο ένας τον άλλο.

Είναι γεγονός ότι τα αίτια της διαφοροποιημένης μάθησης είναι ποικίλα, όπως διαφορές στις προϋπάρχουσες γνώσεις (σύστημα αξιών, γνώσεις), διαφορές στην γνωστική ικανότητα (μνήμη, είδος νοημοσύνης), διαφορετικότητα στο χαρακτήρα, στο φύλο στο εθνοτικό υπόβαθρο. Έτσι, ο εκπαιδευτής καλείται να υιοθετήσει μια νέα στάση στη μεθοδολογία του, που να περιλαμβάνει συνδυαστικές μεθόδους και τεχνικές οι οποίες να απαντούν στα εξής: (α) Πως μπορώ να διδάξω πιο αποτελεσματικά; (β) πως μπορώ να βοηθήσω; (γ) πως μπορώ να κάνω πιο θετική τη στάση των μαθητών μου απέναντι στις ανάγκες τους; (δ) πως μπορώ να 'κτίσω' την αυτοεκτίμησή τους;

Οπότε, πέρα από τις βασικές δεξιότητες, οι εκπαιδευόμενοι χρειάζονται ικανότητα συνεργασίας, επικοινωνίας και διαχείρισης της πληροφορίας, όλες δεξιότητες του 21ου αιώνα, και πρόσβαση σε εργαλεία μάθησης που κάνουν προσιτές αυτές τις δεξιότητες.

Η συγκρότηση των ομάδων γίνεται αρχικά ως προς τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Συγκεκριμένα, η διαφοροποίηση ως προς το περιεχόμενο έχει ως εξής: η κάθε ομάδα αποτελείται από 3-5 άτομα, τα μέλη της κάθε ομάδας έχουν κοινό στόχο, τα μέλη της κάθε ομάδας έχουν διαφορετικές ικανότητες καθώς προέρχονται από διαφορετικά αντικείμενα, τα μέλη της κάθε ομάδας συνεργάζονται, καθένας αναλαμβάνει φόρτο εργασίας ανάλογα με τις ικανότητές του μέσα σε δεδομένο διάστημα. Οι τεχνικές είναι σκόπιμο να εναλλάσσονται κατά τη διάρκεια μιας εκπαιδευτικής συνάντησης. Τελικό ζητούμενο είναι μέσα από ένα φάσμα τεχνικών οι συμμετέχοντες να σκεφτούν, να γράψουν, να ακούσουν, να σχολιάσουν και να ασκηθούν ατομικά και ομαδικά. Όλες οι εκπαιδευτικές τεχνικές παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα και για το λόγο αυτό προτείνεται να χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, ανάλογα με τις συνθήκες και τις απαιτήσεις που έχει κάθε ξεχωριστή εκπαιδευτική ομάδα, ούτως ώστε να επιτυγχάνονται τα βέλτιστα εκπαιδευτικά

αποτελέσματα και να μη χάνουν οι συμμετέχοντες το ενδιαφέρον τους. Για το λόγο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι συμμετέχοντες να ανταλλάσσουν και να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους αλλά και τους προβληματισμούς τους ενώ έναυσμα για τις συζητήσεις τους να αποτελούν συγκεκριμένα παραδείγματα από την πραγματικότητα τους (λ.χ. αφήγηση ενός περιστατικού).

Έτσι, στη συνέχεια, παρουσιάζονται (α) μέθοδοι διδασκαλίας που κρίνονται ως καταλληλότερες για το κοινό των NEETS με ορισμένα παραδείγματα χρήσης τους, και (β) ένας πίνακας στη βάση του οποίου παρουσιάζονται συσχετιστικά οι στόχοι όπως προέκυψαν από το Π5.1.1 και οι προτεινόμενες μέθοδοι διδασκαλίας.

Είναι γνωστό ότι ο εκπαιδευτικός προκειμένου να αποφασίσει για την καταλληλότερη μέθοδο, στο πλαίσιο μιας διαφοροποιημένης, μαθητοκεντρικής εκπαίδευσης ενηλίκων, θα πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τα χαρακτηριστικά της ομάδας NEETS, ως ένα ειδικό κοινό, το οποίο αν και ήταν ένας μικρός και σχετικά άγνωστος δείκτης που στόχευε στο ζήτημα των εφήβων που παρατούν το σχολείο στις αρχές του 2000, έφτασε να αποκτήσει μεγάλο ειδικό βάρος ώστε να προταθεί ως ο μοναδικός ειδικός σκοπός που σχετίζεται με τους εφήβους για την μετά το 2015-Πολιτική για Αειφόρο ανάπτυξη Ευρωπαϊκής Ένωσης [European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound), 2012]. Επιπλέον, τα ευρήματα της σύγχρονης βιβλιογραφίας (π.χ. Speilhofer, Marson-Smith, & Evans, 2009; Tanner, Obhrai, & Spilsbury, 2007) έχουν δείξει ότι μία ιδιαίτερα σημαντική διάσταση για την υποστήριξη των αναγκών των ατόμων που εντάσσονται στην ομάδα των NEETS είναι η διατήρηση της επαφής τους με κάποιας μορφής εκπαιδευτική ενασχόληση και δημιουργία δραστηριοτήτων που θα διευκολύνουν την επανένταξη τους. Για την επίτευξη μιας τέτοιας επιδίωξης, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί πέραν των άλλων (παροχή ενός ευρέος φάσματος εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών ευκαιριών με τη συνοδεία των αντίστοιχων μαθησιακών στόχων και δραστηριοτήτων) μεθόδους διδασκαλίας οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη το διαφορετικό κοινωνικό ή άλλο *status* των επιμορφούμενων.

Οι μορφές οργάνωσης της διδασκαλίας, που προτάσσονται ως καταλληλότερες για το κοινό των NEETS, παρουσιάζονται στη συνέχεια με αλφαβητική σειρά.

1. Άσκηση

Η άσκηση μπορεί να περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία μορφών, όπως επεξεργασία ενός ζητήματος, χρήση ενός προγράμματος πληροφορικής κ.ά. Σημαντικό είναι η εκφώνηση να δίνεται γραπτά και να ζητείται από τους εκπαιδευόμενους ακριβώς τι πρέπει να απαντήσουν, σε πόσο χρόνο, ποιες πηγές να χρησιμοποιήσουν. Η τεχνική της άσκησης προτείνεται στο πλαίσιο ασκήσεων μιας θεωρητικής κατάρτισης. Η άσκηση συσχετίζεται και με άλλες τεχνικές, όπως, ο καταιγισμός ιδεών, ερωτήσεις απαντήσεις.

Παράδειγμα. Ο εκπαιδευόμενος έχει διδαχθεί ορισμένες οικονομικές θεωρίες και ο εκπαιδευτής προκειμένου να διαπιστώσει τι έχουν εμπεδώσει οι εκπαιδευόμενοι προτείνει την παρακάτω άσκηση.

Θέμα	1 ^η θεωρία	2 ^η θεωρία
Αίτια της ανεργίας		
Αίτια μείωσης της παραγωγικότητας		
Προτάσεις για την ανταγωνιστικότητα		

Στη συνέχεια οι εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τα αποτελέσματα και προβαίνουν σε σύνθεση των αποτελεσμάτων. Μια άλλη άσκηση θα μπορούσε να ήταν οι καταγραφή των 5 αιτιών του πληθωρισμού από ένα μάθημα θεωρίας ή ασκήσεις του τύπου, Σωστό-Λάθος.

2.Βιωματικές δράσεις

Οι βιωματικές δράσεις προωθούν τη βιωματική, συνεργατική και διερευνητική μάθηση και έχουν ως σκοπό να βοηθήσουν το μαθητή σε μια αυτορυθμιζόμενη μάθηση (μαθαίνω πώς να μαθαίνω) μέσα από την ενεργοποίησή του στην ανάπτυξη εκείνων των αναγκαίων κοινωνικών, (μετα-)γνωστικών, αυτο-γνωσιακών, κιναισθητικών στάσεων, αλλά και στην αξιοποίηση των εμπειριών του με στόχο την αυτοεκτίμηση και την ενεργοποίηση των συναισθημάτων δημιουργικότητας, χαράς και απόλαυσης.

3.Διερευνητική μέθοδος

Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στην αναλυτική σκέψη, απαιτεί λογική ακολουθία, γίνονται βαθμιαία βήματα, υπάρχει πλήρης συνείδηση του κάθε βήματος, έχει αντικειμενικό χαρακτήρα, προϋποθέτει εξοικείωση με τους κανόνες της λογικής.

4.Εισήγηση

Η εισήγηση αφορά στη μετάδοση συγκροτημένων γνώσεων και ανάλυση εννοιών σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Προκειμένου η εισήγηση να είναι αποτελεσματική θα πρέπει ο εισηγητής να διανείμει εκ των προτέρων τα κύρια σημεία της παρουσίασης, χωρίς μεγάλες λεπτομέρειες ώστε οι εκπαιδευόμενοι να παρακολουθούν τη ροή της παρουσίασης. Επιπλέον η εισήγηση θα πρέπει να εμπλουτίζεται με παραδείγματα και ο εκπαιδευτής θα πρέπει να παρατηρεί τις αντιδράσεις των εκπαιδευομένων προκειμένου να εξακριβώσει αν παρακολουθούν, αν καταλαβαίνουν, αν συμφωνούν ή διαφωνούν, πλήττουν ή είναι κουρασμένοι. Στο τέλος της εισήγησης καλό είναι οι εκπαιδευόμενοι σε ομάδες εργασίας να επεξεργάζονται ερωτήσεις και να αντλούν συμπεράσματα.

Η εισήγηση προτείνεται για την αρχική παρουσίαση του προγράμματος και η δομή της θα μπορούσε να έχει ως εξής: (α) αυτοπαρουσίαση του εκπαιδευτή, (β) οι εκπαιδευόμενοι παρουσιάζουν τον εαυτό τους, καθώς και τους στόχους και τις προσδοκίες τους από το πρόγραμμα, (γ) ο εκπαιδευτής διερευνά τις υπάρχουσες γνώσεις τους και παρουσιάζει τους στόχους και το αντικείμενο του προγράμματος, (δ) γίνεται συζήτηση για τον τρόπο συνεργασίας με τους εκπαιδευομένους και διαμορφώνεται ένα 'εκπαιδευτικό συμβόλαιο' και (ε) γίνεται μια πρώτη επεξεργασία ορισμένων βασικών ζητημάτων του αντικειμένου του προγράμματος.

5.Ερωτήσεις-απαντήσεις

Πρόκειται για μια ευέλικτη εκπαιδευτική τεχνική, γνωστή ως "μαιευτική". Οι ερωτήσεις τίθενται συνήθως από τον εκπαιδευτή χωρίς να αποκλείεται η διατύπωση ερωτήσεων και από τους εκπαιδευόμενους. Συνήθως η τεχνική αυτή συνδυάζεται και εναλλάσσεται με μία άλλη όπως η εισήγηση, γεγονός που προσδίδει ενδιαφέρον στη μαθησιακή διεργασία.

Ένα παράδειγμα της παραπάνω τεχνικής θα μπορούσε να είναι η επεξεργασία ενός ορισμού π.χ. τι είναι μάθηση.

6.Επίδειξη

Στην τεχνική της επίδειξης οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν, παρατηρώντας αρχικά τον εκπαιδευτή να εκτελεί ή να παρουσιάζει μια εκπαιδευτική πράξη και στη συνέχεια επαναλαμβάνουν οι ίδιοι, υπό την καθοδήγηση του. Η εκπαιδευτική αυτή τεχνική εφαρμόζεται για την απόκτηση συγκεκριμένων πρακτικών γνώσεων και συνδυάζεται συνήθως με άλλες (εισήγηση, συζήτηση, ερωτήσεις-απαντήσεις κ.ά.). Το σημαντικό σε

αυτήν την τεχνική είναι η στάση του εκπαιδευτή, η οποία πρέπει να είναι υποστηρικτική και να σέβεται το ρυθμό εκμάθησης του καθενός.

Παράδειγμα. Ο εκπαιδευτής με θέμα την πληροφορική, παρουσιάζει τις λειτουργίες του πληκτρολογίου και τον τρόπο με τον οποίο ο χρήστης ανοίγει την οθόνη, 'μπαίνει' και 'βγαίνει' από το σύστημα. Ακολουθεί εφαρμογή από τους συμμετέχοντες (ατομικά ή ανά δύο). Γίνεται ανακεφαλαίωση και σύνθεση.

7.Επίλυση προβλήματος

Στόχος αυτής της τεχνικής είναι η επίλυση προβλημάτων και η συνεργασία. Η επίλυση προβλήματος απαιτεί ανεξάρτητη έρευνα και ικανότητα να εντοπίζουν την ουσία του θέματος. Στάδια της μεθόδου είναι: ορισμός της εργασίας, στρατηγικές για την αναζήτηση πληροφοριών, ορισμός πρόσβασης σε δεδομένα, χρήση της πληροφορίας, σύνθεση, αξιολόγηση. Πρόκειται για μια εκτεταμένη μελέτη περίπτωσης, η εφαρμογή της οποίας μπορεί να διαρκέσει μέχρι και ημέρες. Το ενδιαφέρον αυτής της τεχνικής έγκειται στο γεγονός ότι οι εκπαιδευόμενοι αναζητούν λύσεις και επεξεργάζονται τρόπους εφαρμογής των λύσεων που έχουν προτείνει.

Παράδειγμα. Θέμα: Εκπαίδευση ατόμων σε μια φτωχογειτονιά. Δομή επίλυσης προβλήματος: Καταγραφή υπάρχουσας κατάστασης, επιδιωκόμενη κατάσταση, καθορισμός στόχων, αντιδράσεις-αντιστάσεις, δυνατότητες-λύσεις, επιπτώσεις, συζήτηση, προτάσεις, συμπεράσματα.

8.Εσωτερική διαφοροποίηση του μαθήματος

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία απευθύνεται σε διαφορετικούς μαθητές με ποικίλους και ιεραρχημένους βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων τρόπους, μέσα, διαδικασίες, περιβάλλον, έτσι ώστε ο εκπαιδευτικός να ανταποκριθεί στις διαφορετικές ανάγκες μαθητών που συνυπάρχουν σε τάξεις μεικτής ικανότητας. Η διαφοροποίηση αντιμετωπίζει τους μαθητές ως βιογραφίες οπότε η εργασία διαφοροποιείται σε ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά της διδασκαλίας: περιεχόμενο, διαδικασία, αποτέλεσμα και περιβάλλον (ατομικά ή σε μικρές ομάδες).

9.Θεατρικό παιχνίδι

Το θεατρικό παιχνίδι είναι μια απόπειρα προσωποποίησης της γνώσης, όπου ο μαθητής παίζει ένα ρόλο και προσπαθεί να φανταστεί τι θα έκανε σε μια συγκεκριμένη κατάσταση

με αποτέλεσμα να αλληλεπιδρά με το χαρακτήρα που υποδύεται και έτσι να του δίνεται η δυνατότητα να κατανοήσει το πρόβλημα μέσα από τη δική του εμπειρία. Οι διαφορετικές ασκήσεις απαιτούν διαφορετικά επίπεδα ενσυναίσθησης.

Ένα παράδειγμα χρήσης αυτής της τεχνικής θα ήταν ένα θεατρικό παιχνίδι με υπόδηση ρόλων σε μια δημόσια υπηρεσία (υπάλληλος, άνεργος).

10.Καταιγισμός ιδεών

Η τεχνική αυτή συνίσταται στην εξέταση ενός θέματος μέσω της υποκίνησης των εκπαιδευόμενων να προβούν σε ελεύθερη, αυθόρμητη έκφραση ιδεών. Δεν έχει σημασία αν γνωρίζουν το θέμα, καθώς ζητούμενο είναι οι εκπαιδευόμενοι να συμβάλουν με όποια ιδέα ή πρόταση τους έρχεται στο νου (ανάκληση μνήμεων, συνειρμοί). Στην τεχνική αυτή δε γίνεται κριτική ενώ παρουσιάζονται οι ιδέες, ωστόσο οι συμμετέχοντες θα κληθούν αργότερα να τις εξηγήσουν. Ο σχολιασμός αποσκοπεί στην αποκάλυψη των πολλαπλών πτυχών ενός θέματος, η επίλυση ενός προβλήματος, ο εμπλουτισμός των γνώσεων, η αλλαγή ή εδραίωση πεποιθήσεων. Είναι σκόπιμο ο εκπαιδευτής να προσέξει να μην πλατειάσουν οι εκπαιδευόμενοι σε μια δημιουργική παράθεση ιδεών.

Παράδειγμα. Τι σας έρχεται στο νου όταν ακούτε τη λέξη ‘μορφωμένος’. Για ποιους λόγους είναι δυνατόν σε μια επιχείρηση οι εργαζόμενοι να νιώθουν ‘παρατημένοι’;

11.Μέθοδος project/Σχέδιο δράσης

Η μέθοδος ‘Project’ είναι μια ομαδική διδασκαλία στην οποία συμμετέχουν αποφασιστικά όλοι και η ίδια η διδασκαλία διαμορφώνεται και διεξάγεται από όλους όσους συμμετέχουν. Η βασική δομή της μεθόδου είναι: η πρωτοβουλία των μαθητών για να εξετάσουν κάποιο θέμα, η ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το θέμα, η από κοινού διαμόρφωση του πλαισίου δράσης, η υλοποίηση όσων έχουν προγραμματιστεί και η περάτωση του Project. Ανάμεσα στα πέντε αυτά στάδια παρεμβάλλονται διαλείμματα ενημέρωσης και ανατροφοδότησης που βοηθούν τους μαθητές να ρυθμίσουν οργανωτικά θέματα, να αλληλοενημερωθούν και να δουν κριτικά τις ενέργειες που έχουν κάνει.

12.Μελέτη περίπτωσης

Πρόκειται για μορφή σύνθετης πρακτικής άσκησης όπου ένα πραγματικό ή υποθετικό παράδειγμα αντανakλά μια ευρύτερη κατάσταση προκειμένου να αναλυθεί σε βάθος, να διερευνηθούν οι εναλλακτικές λύσεις στα προβλήματα που αναδύονται και να υποκινηθεί

η ευρετική πορεία προς τη μάθηση. Ο εκπαιδευτής επιλέγει μια μελέτη περίπτωσης η οποία να είναι όσο το δυνατόν πιο κοντά στην πραγματικότητα των εκπαιδευομένων και δεν επεμβαίνει ώστε να τους επηρεάσει. Παράγοντες για μια επιτυχημένη μελέτη περίπτωσης είναι ο σχεδιασμός της περίπτωσης, η σαφής και ακριβής καταγραφή γεγονότων ή προσώπων και η ανάλυση των δεδομένων. Μέσα από την ενδελεχή διερεύνηση της κάθε περίπτωσης, εξάγονται συμπεράσματα και διατυπώνονται υποθέσεις για τη λειτουργία του “όλου”.

Παράδειγμα. Σε ένα Χ επάγγελμα να δοθούν τα δυνατά και αδύνατα σημεία του σε μια Ψ κοινωνία.

13.Πρακτική άσκηση

Πρόκειται για ατομική ή συλλογική εργασία, η οποία έχει στόχο οι εκπαιδευόμενοι να οδηγηθούν σε δράση που την ακολουθεί ανάλυση αποτελεσμάτων, άντληση γενικών αρχών, διασύνδεση με συστήματα γνώσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτής της τεχνικής είναι ότι προωθείται η ενεργή συμμετοχή και οι εκπαιδευόμενοι γίνονται περισσότερο υπεύθυνοι και αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους. Βέβαια, απαιτείται προσεκτική προετοιμασία και εποπτεία από τον εκπαιδευτή, καθώς στο πλαίσιο μιας πρακτικής άσκησης, ο εκπαιδευτής γράφει ένα χρονοδιάγραμμα στον πίνακα και ζητάει από τους συμμετέχοντες να χωριστούν σε ομάδες εργασίας, καθεμία από τις οποίες επεξεργάζεται ένα εναλλακτικό χρονοδιάγραμμα.

Παράδειγμα. Η συνάντηση έχει ως θέμα την έννοια ‘Εργασία’. Ο εκπαιδευτής θέτει στόχους στο επίπεδο των γνώσεων και ορίζει ομάδες για κάθε ένα από τα παρακάτω θέματα, π.χ. διάκριση ερασιτεχνικής απασχόλησης και εργασίας, κοινωνική χρησιμότητα της εργασίας, επίδραση ανεργίας στην προσωπική ζωή. Ο κάθε εκπαιδευόμενος επιλέγει μια μορφή εργασίας με την οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένος, επεξεργάζονται το θέμα σε ομάδες και παρουσιάζουν τα αποτελέσματα. Ο εκπαιδευτής συντονίζει τη συζήτηση, αντλούνται γενικές αρχές και συνδέονται τα συμπεράσματα με άλλα πεδία γνώσεων.

14.Παιχνίδι ρόλων

Στην τεχνική αυτή οι εκπαιδευόμενοι υποδύονται ρόλους, που συνδέονται με μια εξεταζόμενη κατάσταση στον επαγγελματικό ή στον κοινωνικό τομέα. Στόχος είναι μέσα από το βίωμα να κατανοήσουν βαθύτερα την κατάσταση και τις αντιδράσεις. Η εκπαιδευτική αυτή τεχνική εφαρμόζεται κυρίως όταν επιδιώκεται η ανάλυση προβληματικών ή

συγκρουσιακών καταστάσεων, που αφορούν τις ικανότητες, τις στάσεις, την επικοινωνία, τη συμπεριφορά. Το παιχνίδι ρόλων είναι προτιμότερο να εφαρμόζεται όταν η ομάδα έχει γνωριστεί αρκετά καλά καθώς οι εκπαιδευόμενοι μιλούν στον ενικό. Οι υπόλοιποι εκπαιδευόμενοι γράφουν τα σχόλιά τους σε πίνακα ανάλυσης, ώστε να τα κουβεντιάσουν στο τέλος.

Παράδειγμα. Ένα ανώτερο στέλεχος επιχείρησης αντιμετωπίζει μια συγκρουσιακή κατάσταση μεταξύ στελεχών της επιχείρησης. Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να επιλύσουν τη σύγκρουση με την ανάπτυξη ειρηνικής επίλυσης και συνεργασίας.

15.Ομαδική εργασία

Ομοιογενείς και ανομοιογενείς ομάδες στη βάση των γνώσεων και των ενδιαφερόντων τους. Η συνεργασία βασίζεται στην ανάθεση συγκεκριμένων ρόλων σε εργασίες και στην αμοιβαία ευθύνη. Η ανάθεση εργασιών ενισχύει τις υπάρχουσες κοινωνικές δεξιότητες και δημιουργεί νέες (αυτοεκτίμηση, υπευθυνότητα, ευελιξία, σύμπνοια, αποδοχή, αμοιβαιότητα, ανήκω σε μια ομάδα).

Τρόπος πραγμάτωσης της ομαδικής εργασίας (α) *Πρόκληση ενδιαφέροντος* (ο εκπαιδευτικός επιλέγει ένα θέμα που κατά τη γνώμη του θα κεντρίσει το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων), (β) *Συγκρότηση ομάδων* (δημιουργία μεικτών ομάδων ως προς τις ικανότητες, το φύλο, το μορφωτικό καταγωγή), (γ) *Ανάπτυξη ομάδας* (ο εκπαιδευτικός εντοπίζει τα κοινά χαρακτηριστικά και τις κοινές απόψεις που ενισχύουν τη συνοχή της ομάδας, (δ) *Επιλογή θέματος* (το επιλεγμένο θέμα χωρίζεται σε μικρότερα μέρη και κάθε ομάδα έχει το δικό της μικρό θέμα, ώστε για το τελικό αποτέλεσμα να έχουν δουλέψει όλοι), (ε) *Περαιτέρω κατανομή του θέματος*: Τα μικρά θέματα μοιράζονται περαιτέρω στο πλαίσιο της ομάδας και κάθε μέλος είναι υπεύθυνο για το δικό του μικρότερο θέμα, (στ) *Επεξεργασία υποθέματος* (οι εκπαιδευόμενοι συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται ο καθένας μόνος του το υλικό των μικρών θεμάτων τους και επιπλέον δυνητικά μπορούν να βοηθούν ο ένας τον άλλο, ώστε όλοι να έχουν πραγματικά την αίσθηση ότι εκπλήρωσαν το στόχο τους), (ζ) Τα μέλη συζητούν το υποθέμα τους στην ομάδα, (η) *Προετοιμασία κοινής παρουσίασης από την ομάδα* (τα μέλη κάθε ομάδας συζητούν, πείθουν και υποστηρίζουν το ένα το άλλο στο πλαίσιο της συνεργασίας τους), (θ) *Παρουσίαση της ομάδας σχετικά με το υποθέμα* (Οι ομάδες παρουσιάζουν μια έκθεση με τα αποτελέσματα της εργασίας τους).

Τα είδη των εργασιών είναι: επίλυση προβλήματος, δημιουργική εργασία, εργασία παρατήρησης/έρευνα, επιχειρηματολογία, συζήτηση, έλεγχος, αξιολόγηση και έτσι δίνεται η δυνατότητα οι συμμετέχοντες να συσκέπτονται και να αντλούν συμπεράσματα. Κατά συνέπεια, η εργασία σε ομάδες συμβάλλει στην ολοκλήρωση κάθε μαθησιακής διεργασίας ανεξάρτητα από το θέμα με το οποίο ασχολούνται, καθώς προέχει η ποιότητα της συνεργασίας, το κλίμα μέσα στην ομάδα και τα αποτελέσματα που προκύπτουν.

Η εργασία σε ομάδες αποτελεί την κατεξοχήν εκπαιδευτική τεχνική που είναι δυνατόν να εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια των κύκλων μάθησης.

16.Ομάδες δύο ατόμων-Δυάδες

Στην συγκεκριμένη μέθοδο συμμετέχουν άτομα με διαφορετικό μορφωτικό, κοινωνικό και γνωσιακό υπόβαθρο και η μέθοδος σε δυάδες έχει ως στόχο την αλληλεπίδραση μεταξύ τους, όπου σε ιδανικές συνθήκες δημιουργείται κλίμα συμπάθειας.

17.Συζήτηση

Πρόκειται για τεχνική πολύ κοντά με την τεχνική “ερωτήσεις-απαντήσεις” αλλά με στόχο τις εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων. Η συζήτηση μπορεί να διεξαχθεί είτε στην ολομέλεια της ομάδας είτε μέσα σε ομάδες εργασίας είτε ανάμεσα στον εκπαιδευτή και έναν ή δύο εκπαιδευόμενους. Η συζήτηση εφαρμόζεται εμβόλιμα με άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές.

Παράδειγμα. Ο εκπαιδευτής ζητάει τη γνώμη όλων των εκπαιδευομένων αναφορικά με ένα ζήτημα προκειμένου να διαμορφωθούν οι θεματικοί άξονες (π.χ. ιεράρχηση βαθμίδων εκπαίδευσης, ποιες δυσκολίες έχετε). Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός γράφει τις απαντήσεις σε μία διαφάνεια και την προβάλλει με μορφή πίνακα.

18.Χιονοστιβάδα

Πρόκειται για μια εκπαιδευτική τεχνική κατά την οποία η ομάδα των εκπαιδευόμενων επεξεργάζεται ένα ζήτημα. Κάθε εκπαιδευόμενος, ατομικά, σχολιάζει γραπτά το ζήτημα για 3-4 λεπτά, συγκρίνει τα σχόλιά του με έναν άλλο εκπαιδευόμενο για 8-10 λεπτά εντοπίζοντας κοινά σημεία, διαφορές, προβαίνοντας σε αλληλοσυμπλήρωση κ.ά.

Παράδειγμα. Ως παράδειγμα της τεχνικής της “χιονοστιβάδας” θα μπορούσε να είναι το εξής: Ο εκπαιδευτής ανακοινώνει το κύριο θέμα στους εκπαιδευόμενους π.χ. ανεργία, ώστε να δώσει το έναυσμα αναφορικά με τον προβληματισμό του θέματος, διανέμει στους

συμμετέχοντες φωτοτυπημένα άρθρα του ημερήσιου τύπου με τη συγκεκριμένη θεματική και τους ζητάει να τα σχολιάσουν.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται με μορφή πίνακα οι στόχοι όπως προέκυψαν από το παραδοτέο 5.1.1. και οι προτεινόμενες μέθοδοι.

Μέθοδοι διδασκαλίας	
Γενικές κατηγορίες μαθησιακών στόχων που αναδείχθηκαν από την καταγραφή αναγκών του παραδοτέου 5.1.1.	Μέθοδοι διδασκαλίας
Στόχοι που αφορούν την απόκτηση Γνώσεων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται στόχοι που σχετίζονται με την απόκτηση γνώσεων σχετικών με: • τη μαθηματική ικανότητα • τη σύνταξη κειμένων με γραμματική και συντακτική σαφήνεια και πληρότητα • τη γλωσσική έκφραση • τη γνώση μίας ξένης γλώσσας έστω και σε πρωτόλειο επίπεδο • την ενίσχυση της συνθετικής και κριτικής σκέψης • την ανάπτυξη της δημιουργικότητας	• Χιονοστιβάδα • Συζήτηση • Πρακτική άσκηση • Μέθοδος project
Στόχοι που αφορούν την ενίσχυση των Κοινωνικών Δεξιοτήτων. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει στόχους που σχετίζονται με: • την ικανότητα συνεργασίας με τους άλλους • τις δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων • τις αποτελεσματικές δεξιότητες επικοινωνίας και συνεννόησης • τη διαχείριση του άγχους • την απόκτηση ψυχικής ανθεκτικότητας και αυτοπεποίθησης	• Παιχνίδι ρόλων • Ομαδική εργασία • Ομάδα δύο ατόμων • Συζήτηση

Στόχοι που αφορούν την απόκτηση Ψηφιακού Γραμματισμού. Η κατηγορία αυτή αφορά μια σειρά δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ανταπόκριση των NEETS σε βασικές απαιτήσεις της αγοράς εργασίας ως προς τις ψηφιακές πρακτικές αλλά και σε στοιχειώδεις ικανότητες για την εκπλήρωση καθημερινών υποχρεώσεων και αναγκών • στοιχειώδεις γνώσεις για τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή • χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου • συμπλήρωση και υποβολή ηλεκτρονικών αιτήσεων • αναζήτηση επαγγελματικών ευκαιριών στο διαδίκτυο • εντοπισμός θεσμών διαδικασιών και ενημέρωση για διάφορες πληροφορίες διαδικτυακά	• Άσκηση • Βιωματική δράση • Πρακτική άσκηση • Μελέτη περίπτωσης • Επίλυση προβλήματος
Στόχοι που αφορούν τη βελτίωση Οργανωτικών-Πρακτικών δεξιοτήτων. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δεξιότητες που ενισχύουν το επαγγελματικό προφίλ και την αποτελεσματικότητα του ατόμου σε διοικητικό αλλά και πρακτικό επίπεδο • οργανωτική ικανότητα, • αποτελεσματική διαχείριση χρόνου • ικανότητα επίλυσης προβλημάτων • γνώσεις περί επιχειρηματικότητας • στοιχειώδης κατανόηση της πολιτισμικής ταυτότητας.	• Διερευνητική μέθοδος • Συζήτηση • Εισήγηση • Θεατρικό παιχνίδι • Διαφοροποίηση μαθήματος

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Brookfield St., Understanding and Facilitating Adult Learning, The Open University Press, 1986.

- Καραλής, Θ. (2009). Η εξέλιξη της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα. Στο Βεργίδης, Δ. & Α. Κόκκος, Εκπαίδευση Ενηλίκων: διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές. Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 17-42.
- Κόκκος, Α. (2003). Κεφάλαιο 5: Εκπαιδευτικές τεχνικές. Εκπαιδευτικό Υλικό Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ΣΕΚ. Τόμος Ι. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ
- Κόκκος, Α. (2005). Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2005). Εκπαιδευτικές τεχνικές. Κεφάλαιο 5. ΕΚΕΠΙΣ.
- Κουτούζης, Μ (2003). Εκπαιδευτικές τεχνικές στο θεματικό πεδίο «οικονομία - διοίκηση». Εκπαιδευτικό Υλικό Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ΣΕΚ. Τόμος ΙΙ. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.
- Κουτσονίκος, Γ. (2003) Εκπαιδευτικές τεχνικές στο θεματικό πεδίο «πληροφορική». Εκπαιδευτικό Υλικό Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ΣΕΚ. Τόμος ΙΙ. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2003) Εκπαιδευτικές τεχνικές στο θεματικό πεδίο «παιδαγωγικά επαγγέλματα». Εκπαιδευτικό Υλικό Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ΣΕΚ. Τόμος ΙΙ. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.
- Πρόκου, Ε. (2009). Εκπαίδευση Ενηλίκων και Δια βίου Μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Αθήνα: Διόνικος